

Ukázka z pracovní verze ŠVP *Jedličkova ústavu a škol pro tělesně postižené hlavního města Prahy*.

Podrobné a důkladné zpracování ŠVP do jednotlivých bodů tvořících strukturu „Charakteristiky školy“ školního vzdělávacího programu.

Zvláštní pozornost je zde věnována materiálnímu a prostorovému vybavení školy, které je charakteristické přizpůsobením možnostem a schopnostem žáků s tělesným handicapem, bezbariérovým přístupem a dalšími speciálními podmínkami a zařízením nezbytně nutným pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Je zde např. zmiňován tzv. „zdravotní úsek“ s možností poskytování léčebných procedur pro žáky, jako je fyzioterapie, ergoterapie, dále je tu lékařská ambulance, sesterny ap. Pro úspěšnou rehabilitaci je zde k dispozici řada dílen, tělocvičny, bazén, sauna a další zařízení. Bohatá spolupráce s několika nadacemi a sdruženími spolu s ostatními podmínkami vzdělávání v této škole vytváří vhodné předpoklady pro úspěšnou integraci žáků JÚŠ do společnosti.

Jedličkův ústav a školy pro tělesně postižené (dále jen JÚŠ)

se nachází v bezprostřední blízkosti pražského Vyšehradu. Jedná se o klidnou lokalitu se snadnou dostupností z centra města. Pět minut chůze odtud se nachází stanice trasy metra C –Vyšehrad a v ulici Mikuláše z Husí má svou zastávku linka č. 1 bezbariérového autobusu.

1.1. Úplnost a velikost školy

Ve škole při JÚŠ jsou třídy základní školy a základní školy praktické s maximálním počtem deseti žáků ve třídě. Výuka má individuální charakter a veškeré činnosti zohledňují žakovy možnosti a specifické potřeby. V mnoha třídách spolupracuje s učitelem i asistent pedagoga. Základní škola i základní škola praktická jsou úplně s devíti postupnými ročníky. Zpravidla se vyučuje po jednotlivých ročnících a v případě menšího počtu žáků mohou být ročníky i slučovány.

Absolventi těchto škol mají možnost pokračovat ve vzdělávání na některé ze středních škol v JÚŠ, středním odborném či odborném učilišti se mohou vzdělávat na některé ze škol dle svých zájmů a schopností.

1.2. Materiální a prostorové vybavení školy

Součástí JÚŠ v Praze je celkem šest budov, které jsou bezbariérové a přechod mezi nimi není náročný. V těchto budovách je umístěna škola, internáty, rehabilitační pavilon, chráněné bydlení, dílny, ředitelství a kanceláře. Přímo v areálu školy je zahrada s venkovním basketbalovým hřištěm, houpačkami a závěsným kuželníkem.

V objektech využívaných školou se nachází kromě tříd a klasických školních prostorů také prostory zdravotního úseku, místností pro fyzioterapii, vodoléčbu, pracovníky SPC, ergoterapii, bazén s vířivkou, posilovnu, saunu, solárium a hřiště s příslušným speciálním vybavením a doplňky.

Školní úsek:

- **třídy:**

jsou vybavené speciálním nábytkem (nastavitelné lavice a židle dle potřeb žáků), úložnými prostorami na školní pomůcky, klasickou a kopírovací tabulí, počítači, polohovacími lůžky, relaxačními koberci a sedačkami, televizí, videem, magnetofony, CD přehrávači, dále speciálními pomůckami individuálně vybranými dle potřeb žáků (protiskluzové podložky, nástavce na psací potřeby, speciálně upravené PC periférie, čtecí lupy aj.)

- **speciální učebny:**

dvě učebny výpočetní techniky (počítače, dataprojektor, tiskárny a další)

- **hudebna:**

speciální tabule na výuku hudební nauky, multipřehrávací věž, tematicky zaměřená CD, klasické i nestandardní hudební nástroje, Orffovy nástroje aj.

- **kabinety:**

kabinet češtiny, matematiky, přírodovědný, zeměpisný, fyzikální a chemický, audiovizuální techniky a společenských věd

- **další prostory školy:**

knihovna, divadelní sál, sborovna, kanceláře vedení školy, šatny

- **hygienické vybavení školy:**

bezbariérové toalety, vybavené bezdotykovými bateriemi, bidety, zdvihacím zařízením, madly, drtičkou hygienického odpadu a papírovými ručníky
Na každém patře jsou k dispozici sprchy.

Zdravotní úsek:

- **klasicky vybavená lékařská ambulance a sesterna**

- **fyzioterapie**

- **ergoterapie**

- **vodoléčba**

Speciálně pedagogický úsek:

- **herna**

- **terapeutické místnosti**

- **kanceláře**

Bazén:

- **bazén:** dvanáctimetrový vyhřívaný bazén

- **vířivka**

- **posilovna**

- **solárium**

- **sauna**

- **zázemí**

Tělocvičny:

- **velká tělocvična:**

tradiční pomůcky (basketbalové koše, žíněnky, tělovýchovné náradí atd.)

speciální pomůcky (sportovní vozíky určené pro hry basketball nebo floorball, veslařský trenažér, míče pro hru boccia aj.)

- **malá tělocvična:**

slouží pro malé skupiny žáků k relaxačním a rehabilitačním účelům

Dílny:

- **košíkářská:**

speciálně upravené sedačky, polohovací zařízení a různé druhy doplňků

- **textilní:**

speciálně upravené sedačky, upravené tkací rámy, „hrábě“, speciální pomůcky k šití

- **keramická:**

speciálně upravené sedačky, hrnčířský kruh upravený pro vozíčkáře a další speciální pomůcky

- **dřevařská:**

speciálně upravené sedačky a další speciální pomůcky a nářadí

Domov TOP – Na Topolce

- **internátní zařízení s příslušným vybavením pro tělesně postižené**

- **cvičný byt osobní nezávislosti**

- **výtvarná dílna**

- **hudebna**

- **počítačová místnost**

Jídelna

- **uzpůsobena pro vozíčkáře**

Rekreační zařízení Buková

- **bezbariérový objekt a tábor upravený pro potřeby tělesně postižených**

Vozový park

- **speciálně upravený autobus a mikrobusy**

Ochrana budov je zajištěna kamerovým systémem, požárními hlásiči a vrátnicemi s bezpečnostními kódy.

1.3. Charakteristika pedagogického sboru

- Na všech typech škol v JÚŠ je kolem 40 pedagogických pracovníků; zastoupeny jsou různé věkové kategorie, nadpoloviční většinu tvoří ženy.
- Většina pedagogů má vysokoškolské pedagogické vzdělání se zaměřením na speciální pedagogiku (odbornou aprobaci a obory související s výukou tělesně postižených žáků).
- Učitelé spolupracují v rámci předmětových komisí a metodického sdružení.
- Třídní učitelé koordinují spolupráci s ostatními pracovníky JÚŠ.
- Učitelé se dále vzdělávají a aktivně podílejí i na mimoškolních aktivitách JÚŠ.

1.4. Charakteristika žáků

U téměř 50 % žáků je diagnostikována dětská mozková obrna – DMO (nejčastěji kvadraparetická, hemiparetická a dyskinetická forma), v posledních letech stále přibývají poúrazová a pooperační postižení CNS. Dále jsou zde žáci s diagnózou: svalové dystrofie, nádory CNS a míchy, fokomelie, meningomyelokély aj.

Žáci s DMO mívají často odklad školní docházky a na zvládnutí učiva potřebují mnohem více času. Často se tělesné postižení kombinuje se zrakovou a sluchovou vadou, mentálním postižením, epilepsií, s poruchami řeči, se specifickými vývojovými poruchami učení, poruchami pozornosti i jiných kognitivních funkcí. Tyto děti potřebují vhodné podmínky, aby mohly pracovat podle své aktuální kondice, ale zároveň jasný a pevně stanovený režim práce a odpočinku. Důraz na harmonické rozvržení činností zejména na začátku školní docházky je důležitější než získané vědomosti.

U mnoha žáků je nezbytné vytvořit individuální vzdělávací plán, protože některé diagnózy (např. progresivní svalová dystrofie) vyžadují zařazení nejrůznějších úlev (osvobození z některých předmětů, zkrácení učební doby apod.). U poúrazových stavů s poškozením CNS je potřeba zvolnit pracovní tempo a často látku opakovat.

1.5. Dlouhodobé projekty

• **Zaměření na informační technologii (IT):**

Vzhledem k významu IT pro uplatnění lidí se zdravotním postižením v životě je již od počátku školní docházky tomuto věnována pozornost ve výuce.

• **V rámci zdravotní tělesné výchovy** je vyučováno **plavání** metodikem vyškoleným v kontaktu bB (Profesionálně se zabývají metodikou plavání pro TP.)

• **Abilympiáda pro děti a mládež** každoročně pořádaná v areálu JÚŠ

Pořádáním a organizací samostatné dětské abilympiády nás v roce 2001 pověřila Česká abilympijská asociace, která drží nad touto akcí patronát. Nad akcí přebírá záštitu také ministr školství ČR, ministr zdravotnictví ČR a primátor hlavního města Prahy.

Žáci z ČR do 18 let se zdravotním postižením mají možnost ukázat svoji fantazii a zručnost v mnoha soutěžních disciplínách.

(<http://sweb.cz/abilympiada>)

• **The TAP TAP:**

Název rytmického souboru mládeže a zaměstnanců Jedličkova ústavu a škol, který už několik let pravidelně vystupuje se svým programem na několika festivalech (dále viz. s. s. TAP).

• **Sportovní aktivity:** SCJÚ Praha je od roku 1999 pravidelným pořadatelem **Mezinárodního turnaje v boccie**, také **Otevřeného národního turnaje a MČR v curlingu** týmů zdravotně postižených sportovců, a podílí se na organizaci **Mezinárodního šachového turnaje**, jehož hlavním pořadatelem je h. s. Protebe. Mimo další aktivity organizuje vícedenní tréninkové kempy (atletika, lukostřelba, boccia, cyklistika, curling).

Neobvyklou činností zdravotně postižených, kterou sportovní klub JÚŠ zájemcům nabízí, je slaňování hradeb Vyšehradu na invalidním vozíku a překonávání lanových drah. Tento program je připravován ve spolupráci s organizací Outdoor Aktivity v letních měsících. Výjimečná akce byl **Horymířův skok** (slanění na vozíku z Vyšehradu přes Vltavu na Císařskou louku).

V zimních měsících pořádá klasické lyžařské kurzy pro žáky a studenty bez vozíku.

Ve spolupráci s Obchodní akademií v Janských Lázních organizuje také kurzy jízdy na monolyži pro vozíčkáře.

Sportovní klub každoročně pořádá akci **Prázdniny na nečisto**, která má navodit atmosféru přicházejících prázdnin na konci školního roku

• **S hodbou přes hranice:**

Spolupráce naší školy se základní školou v Berlíně (SRN) a základní školou v Košalinu (Polsko).

1.6. Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Rodiče mají možnost výrazně zasahovat do chodu JÚŠ. O prospěchu, chování, aktuálním zdravotním stavu, dlouhodobých i krátkodobých učebních a rehabilitačních plánech svých dětí jsou informováni jednou do roka na komplexním hodnocení (účastní se rodiče, učitel, lékař, logoped, psycholog, sociální pracovníce, ergoterapeut, fyzioterapeut, vychovatel, popř. speciální pedagog a lingvistka). Čtyřikrát do roka se konají třídní schůzky (účastní se rodiče, učitel, ergoterapeut, fyzioterapeut, popř. i další odborníci). V případě zájmu mohou daného vyučujícího rodiče navštívit vždy po dohodě nebo v jeho konzultačních hodinách.

Rodiče jsou o činnosti školy informováni také prostřednictvím informačního bulletinu a webových stránek školy (www.jus.cz).

Rada školy sestává z 12 členů (4 pedagogičtí pracovníci, 4 zákonní zástupci nezletilých žáků, 4 členové za zřizovatele). Rada školy sleduje hospodaření JÚŠ, schvaluje výroční zprávy apod.

Rada rodičů je tvořena zástupci rodičů z jednotlivých tříd, schází se čtyřikrát za školní rok.

Rodiče jsou zde informováni o provozu a připravovaných změnách a vznášejí dotazy a připomínky k provozu školy.

Rodiče mohou pro své dítě využívat následující druhy pobytů:

1) Denní pobyt:

Žáci navštěvují JÚŠ v průběhu školního roku denně od 8.00 nejpozději do 17.00 hodin. Žáci se účastní vyučování, léčebné rehabilitace a některých mimoškolních činností. Tento typ pobytu využívají nejčastěji žáci z Prahy a blízkého okolí.

2) Týdenní pobyt:

Žáci jsou přítomni v JÚŠ po celých pět pracovních dnů v týdnech školního roku, výjimečně na dva víkendy měsíčně. Děti se účastní celého vyučování, léčebné rehabilitace a dalších mimoškolních činností. Tento typ pobytu využívají děti mimopražské, popř. děti z Prahy, jejichž rodiny se ocitly v tíživé sociální situaci.

3) Respítní pobyt:

Jedná se o službu rodinám, které mají v trvalé péči dítě s tělesným postižením. Žáky lze v JÚŠ umístit na kratší dobu tak, aby rodiče mohli využít tento čas k plánované dovolené, služební cestě, lékařskému vyšetření, či výkonu, hospitalizaci úpravě bytu a podobně. Žáci se účastní celého vyučování, léčebné rehabilitace a dalších mimoškolních činností.

4) Diagnostický pobyt:

Žáci jsou přijímáni na dobu 1 – 6 měsíců, během které se tým pracovníků snaží najít pro klienta optimální zařazení do vzdělávacího procesu.

5) Konzultační pobyt:

Je poskytován rodičům, kteří mají v trvalé péči dítě s tělesným postižením. Jde o krátkodobý pobyt (3 – 4 dny), který je využit ke komplexnímu posouzení speciálních vzdělávacích potřeb dítěte a sestavení rehabilitačního programu.

Při škole pracuje

• Speciální pedagogické centrum ve složení:

Speciální pedagogové, psycholog, sociální pracovník.

Činnost centra je zaměřena na žáky s tělesným postižením integrované v běžných základních školách.

• Pedagog – lingvista:

Pracuje s žáky s vývojovou anartrií, těžkou vývojovou dysartrií a afázií. Žáci s takto závažnou poruchou komunikace mají velké obtíže v chápání jazyka, cílem lingvistické práce je nabídnout žákovi představu jazyka jako systému, aby se mohl postupně začít opírat o znalost jazykových jevů a uplatňovat své dovednosti pro získávání nových informací.

• Výchovný poradce:

Pomáhá rodičům a učitelům při řešení výchovných problémů, výběru dalšího studia a profesní orientaci žáků. Je členem stipendijní komise.

• Protidrogový koordinátor:

Organizuje exkurze, přednášky a audiovizuální projekce s protidrogovou tematikou.

• Zdravotní úsek:

- Pediatr (přítomen denně)
- Neurolog (přítomen 1x týdně)
- Rehabilitační lékař (2x týdně, indikuje fyzioterapii a ergoterapii)
- Psychiatr (přítomen 1x týdně)
- Ortoped (dochází po dohodě)
- Stomatolog (dochází 2x za rok)
- Klinický psycholog (přítomen 1x týdně)
- Zdravotní sestry (přítomny denně)
- Fyzioterapeuti (přítomni denně)
- Ergoterapeuti (přítomni denně)
- Kliničtí logopedi (přítomni denně)
- Rehabilitační inženýr (přítomen denně): jeho práce je zaměřena na zpřístupnění výpočetní techniky žákům JÚŠ

Škola má dále k dispozici

• Dílny

V rámci školy i mimoškolních aktivit je žákům nabízena práce v keramické, textilní, dřevařské a košíkářské dílně. I zde pracují odborní pracovní terapeuti.

• Vozový park

Škola využívá pro dopravu dětí na školu v přírodě, výlety, kulturní akce aj. speciálně upravený autobus a několik mikrobuseů. Nadace JÚ poskytuje vozidla pro přepravu žáků do školy i ze školy. Na tomto úseku je zaměstnáno několik řidičů.

• Rekreační zařízení Buková

Pro školu v přírodě, prodloužené víkendy, prázdninové pobyty a sportovní soustředění je k dispozici vlastní bezbariérový objekt a chatový tábor v Novohradských horách.

• Bazén

Žáci v rámci tělesné výchovy a odpoledních aktivit navštěvují bazén, ve kterém výuku plavání zajišťuje speciálně vyškolený metodik.

• Školní jídelna

Poskytuje žákům z programu I celodenní stravu (5x denně), pro žáky z programu II 3x denně. Oběd je možno vybírat ze dvou jídel.

V rámci JÚŠ spolupracujeme s několika nadacemi a sdruženími jsou to:

• **Občanské sdružení Asistence**

Poskytuje žákům, studentům a absolventům JÚŠ v Praze podporu a pomoc v jejich aktivním začleňování do společnosti.

Zajišťuje poradenství, podporu a pomoc v soběstačnosti v běžných denních činnostech, asistenci na běžných školách, podporované zaměstnávání i další možnosti pracovního uplatnění, orientaci v otázce bydlení, asistenci při individuálních doprovodech, spolupráci v oblasti následných služeb, atd. (<http://roof44.zizkov.net/asistence>).

• **Nadace Jedličkova ústavu (JÚ)**

Pomáhá finančními prostředky při nákupu rehabilitačních a kompenzačních pomůcek. Přispívá na projekt Osobní asistence (žák je schopen s pomocí asistenta navštěvovat „běžnou“ základní školu ve svém regionu. Projekt je realizován především na území Prahy a Středočeského kraje). Zajišťuje rozvoz klientů do škol a do zaměstnání. Pomáhá finančními prostředky v obchůdku Borůvka na Vyšehradě, kde jsou vystaveny předměty vyrobené v různých chráněných dílnách a stacionářích. V minulosti přispěla také na výstavbu bazénu a rehabilitačního pavilónu v JÚŠ. Také pořádá trhy chráněných dílen. Jedná se o tradiční akce na Vyšehradě. Klienti a zaměstnanci těchto dílen zde předvádějí a prodávají své výrobky. (www.nadaceju.cz)

• **Nadační stipendijní fond**

Účelem nadačního fondu je shromažďování finančních prostředků a jiných hodnot na podporu a pomoc lidem se specifickými potřebami k překonávání bariér a těžkostí znesnadňujících jejich optimální integraci do společnosti (www.komplex.cz/ju/stipendijni-fond.php)

• **Občanské sdružení Borůvka**

viz Nadace JÚ (www.nadaceju.cz/boruvka.html)

• **Sportovní klub JÚŠ**

Od roku 1997 je řádným členem Federace Spastic Handicap, která sdružuje spasticky postižené sportovce. V současné době nabízí pravidelné tréninky v 11 sportech: atletika, floorball, boccia, cyklistika, lukostřelba, curling, stolní tenis, plavání, závěsný kuželník, fotbal, šachy. Pravidelně startujeme na všech soutěžích dle termínového kalendáře Spastic Handicap, kde dosahují naši svěřenci velmi dobrých výsledků na domácích i světových soutěžích. (www.komplex.cz/ju/sportovni-club.php).

• **Občanské sdružení Dílny tvořivosti:**

Poskytuje mladým lidem s tělesným a kombinovaným postižením možnost aktivního trávení volného času (www.dilnytvořivosti.wz.cz/).

• **Občanské sdružení TAP:**

Nabízí možnost handicapovaným žákům vystupovat s programem hudební skupiny **The TAP TAP**. V rámci tohoto sdružení vznikla myšlenka projektu **Evropské hudební školy pro handicapované** (www.tap.nasweb.cz).